

ВОЛОДИМИР ПОГРЕБНЯК

(Полтава)

МЕТОДОЛОГО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ В КАНАДІ

Здійснено педагогічний аналіз розвитку методолого-теоретичних засад виховання демократичної громадянськості в Канаді в середині XIX – XX столітті. Громадянське виховання схарактеризоване як засіб розбудови демократичної держави й реалізації соціально-економічної і культурно-просвітницької політики в країні.

***Ключові слова:** громадянське виховання, структура демократичної громадянськості, цивільні, політичні та соціальні права, культурна грамотність.*

Важливими завданнями соціального виховання в умовах сьогодення є формування в молоді демократичної громадянськості, активізація її участі в державотворчих і суспільних процесах. На актуальності й пріоритетності цих напрямів виховання наголошено в Національній програмі патріотичного виховання, Національній доктрині розвитку освіти України, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту», інших освітянських документах.

Значний унесок у вивчення філософських, методолого-теоретичних і методичних засад виховання громадянських якостей особистості, їх формування в умовах зарубіжної і вітчизняної загальноосвітньої та вищої школи здійснили Н. Абашкіна, А. Алексюк, Р. Алехандро, Ю. Алфьоров, І. Василенко, Н. Воскресенська, Б. Вульфсон, Дж. Гавента, О. Джуринський, М. Едвардс, П. Кларк, Н. Лавриченко, М. Лещенко, З. Малькова, Б. Мельниченко, Л. Пуховська, О. Сухомлинська, К. Тейлор, Д. Хітер та інші дослідники.

У контексті світових інтеграційних процесів, європейського вибору і розбудови державності в Україні громадянське виховання набуває все більшої актуальності у практичній діяльності закладів вітчизняної вищої педагогічної освіти, оскільки реалізація демократичних засад у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи в умовах оновлення українського суспільства та піднесення громадської активності вимагає здійснення відповідної професійної підготовки вчителя.

Водночас, сьогодні система цілеспрямованої підготовки майбутніх учителів у вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладах до реалізації завдань громадянського виховання у діяльності загальноосвітньої школи перебуває, на наш погляд, на стадії становлення. Функціонування такої системи вимагає насамперед відповідного науково-методичного забезпечення, створеного на основі врахування вітчизняних і зарубіжних здобутків у цій галузі, при цьому організаційно-педагогічні умови й методичні засоби підготовки майбутніх учителів до громадянського виховання учнів у педагогічній науці й навчально-виховній практиці зарубіжних країн, які пройшли тривалий шлях зародження, становлення й розвитку демократичного суспільства і шко-

ли, розроблені достатньо детально. Разом із тим, вивченню світового досвіду громадянського виховання молоді в Україні, на жаль, присвячені нечисленні дослідження І. Василенко, М. Гурій, О. Захарової, Т. Ліхневської, Ю. Топоркової, М. Шабінського. З цієї причини в контексті окреслених питань вирішено здійснити *педагогічний аналіз розвитку громадянського виховання в Канаді з метою з'ясування його методолого-теоретичних засад як засобу розбудови демократичної держави й реалізації соціально-економічної і культурно-просвітницької політики*.

Важливість виховання демократичної громадянськості сьогодні визначається не тільки позитивним впливом високого рівня її сформованості на політичну ситуацію чи урядову діяльність у цілому, але й, зокрема, на забезпечення відповідального ставлення до суспільства й громадської активності, розуміння процесів внутрішньо-соціальної і міжнародної співпраці та єдності. Незважаючи на те, що громадянське виховання завжди було центром уваги педагогічної науки і практики, ці аспекти в минулому, на жаль, не знаходили належного відображення у навчально-виховному процесі. Традиційно проблема виховання громадянськості завжди покладалася на родину, школу й церкву, однак їх провідним завданням уважалося насамперед формування у молодого покоління терпимості, підпорядкованості й відданості обов'язку, які розглядалися головними складниками відповідальної громадянськості. У руслі останніх соціальних змін і суспільних процесів сьогодні адекватність такого підходу до громадянського виховання викликає сумніви і, на нашу думку, є дискусійною.

Ідея громадянськості історично базується на концепції участі у спільному бутті культурно однорідної групи й пов'язується з виконанням функцій, які оптимально забезпечують її життєдіяльність і виживання. Водночас, сучасне ускладнення економічних зв'язків і виробничих процесів, розвиток новітніх засобів транспорту й комунікації призвели до інтеграції та глобалізації, всебічних глибоких контактів між найрізноманітнішими культурними групами у загальносвітовому масштабі. Отже, розвиток культурної різноманітності населення та зростання взаємозалежності між країнами зумовлює необхідність розробки нових підходів до визначення феномену громадянськості, а саме громадянське виховання потребує оновлення методолого-теоретичних засад і методичного забезпечення у відповідності до сучасної соціокультурної ситуації.

Від середини XIX століття в Канаді поширюється уявлення, що демократичний уряд відповідає за освіту громадян країни, які є джерелом і, в певному розумінні, упорядником законодавства й усього соціального, економічного, політичного й культурного життя держави в цілому. 1848 року Е. Раерсон (*E. Ryerson*) стверджував, що «громадянська освіта й громадянська свобода процвітають або занепадають разом» [15, с. 296].

У цей час державна освіта в Канаді починає розглядатися як засіб піднесення відчуття національної приналежності, відповідальності за неї покладається на уряди провінцій. Громадянське виховання співвідноситься з формуванням відданості (Британській) Короні, Канаді, окремій провінції та місцевій громаді. Побіжно, разом із розбудовою державності й становленням нації, основні акценти громадянського виховання поступово зміщуються від загалом пасивної прихильності до абстрактних суспільних ідей і усвідомлен-

ня соціальної спільності до активізації діяльної участі у громадському житті демократичної країни.

У цьому руслі до середини ХХ століття громадянськість у Канаді поступово сформувалася як концепція, що вже не могла тлумачитися як просто легальний, офіційно визнаний статус у країні з відповідними наслідками. Це поняття починають визначати за чотирма головними складниками: *цивільним*, співвідносним із правами, необхідними для забезпечення основоположних індивідуальних свобод; *політичним*, який передбачає право брати участь у політичній діяльності; *соціальним*, пов'язаним із правом на економічне благополуччя й особисту безпеку; *моральним*, що символізується загальним поняттям «хороший громадянин» [14, с. 389].

Отже, *громадянське виховання* як педагогічний феномен освіти Канади розглядають у сукупності *цивільних, політичних і соціальних прав, їх розуміння й усвідомлення обов'язку та відповідальності за діяльну участь у демократичному керівництві країною*. Крім цього, різні підходи до його здійснення передбачають утілення таких аспектів громадянськості, як розвиток критичного ставлення і потреби в активній участі у соціальному житті, а також засвоєння основних відомостей із національної історії, географії та культури, або формування «*культурної грамотності*». Ці площини громадянськості педагоги послідовно реалізують у навчально-виховних закладах Канади, починаючи з дитячого садка; особлива увага надається просвітницькій діяльності з дорослим населенням у системі освіти впродовж життя, насамперед із іммігрантами [10, с. 4].

Зростання уваги до проблем демократії і громадянського суспільства зумовило розмаїття підходів у тлумаченні сутності й змістових компонентів демократичної громадянськості як у різних соціальних групах, так і у виховному процесі в окремих регіонах Канади [17, с. 8]. Отже, в країні здійснюються активні теоретичні пошуки, спрямовані на досягнення цілісного бачення природи громадянськості й удосконалення методики громадянського виховання. Зокрема, з метою забезпечення спільності зусиль різних інституцій і допомоги в координації федеральних і провінційних ініціатив у цій галузі Канадською асоціацією суспільних наук (*Canadian Association for the Social Studies – CASS*) започатковано Комітет ефективного громадянського виховання (*Committee for Effective Canadian Citizenship Education*). На педагогічному факультеті Університету Нового Брунсвіка (*Faculty of Education of the University of New Brunswick*) вивчають його відмінні концепції та різні аспекти, запропоновані канадськими і зарубіжними вченими, для вироблення єдиного методолого-теоретичного підходу й на цій основі – розробки методичних засад реалізації громадянського виховання у навчально-виховному процесі загальноосвітньої, вищої школи, а також у системі післядипломної і освіти впродовж життя [10, с. 5-6]. Подібні дослідження з виявлення головних методологічних підходів, теоретичних положень і методичних основ здійснення громадянського виховання, спільних у педагогічних розвідках багатьох науковців, проводить А. Сірз (*A. Sears*) в Університеті Британської Колумбії (*University of British Columbia*) [17].

Таким чином, інтеграція наукових поглядів на громадянське виховання в Канаді в цілому дозволяє розглядати цей педагогічний феномен у сукупності таких складників: засвоєння знань канадської географії, історії, культури та інших суспільствознавчих наук; розвиток критичної і водночас відповідальної

громадянської позиції, навичок і вмінь участі у соціальному житті; формування поваги та прагнення опікуватися і зберігати природу й оточуюче середовище; розуміння власного покликання й особливостей міжнародних відносин у полікультурному середовищі.

Звернемося до висвітлення специфіки тлумачення і втілення цих компонентів у науково-дослідній і просвітницькій діяльності канадських учених та освітніх інституцій.

У Канаді елементи громадянського виховання традиційно втілювалися під час вивчення курсів історії, частково географії, згодом і суспільствознавчих дисциплін. Так, у провінції Онтаріо сутність і змістове наповнення цих навчальних предметів у 1961 році сформулював Комітет із вивчення суспільних наук (*Ontario Social Sciences Study Committee*), який відзначив, що «школи розглядають історію як основу всіх знань, що їх мусить засвоїти молода людина, яка прагне бути хорошим громадянином», проте, водночас, «зважаючи на складність сучасних проблем розвитку людини й суспільства, простого засвоєння окремих фактів недостатньо» [13, с. 88]. Комітет стверджував: «Якщо ми прагнемо до виховання демократичних громадян, ми повинні забезпечити молоді можливість здобувати актуальну й правдиву інформацію, критично обговорювати її з високим ступенем вірогідності у висновках, урахуванням важливого й неважливого, співвідношення фактів, упереджень і суб'єктивної думки; без цього вона не зможе стати повноцінним і активним учасником демократичних процесів» [13, с. 89].

У 1967 році Канадською асоціацією «Національний історичний проект» (*National History Project*) визнано, що загалом канадські учні та студенти впродовж вивчення історичних дисциплін не досягають необхідного рівня громадянського самоусвідомлення, відповідних соціальних умінь і навичок, а вивчення історії кардинально й критично відрізняється у франкомовному Квебеці та англомовних провінціях [6, с. 24]; окрім цього, всі наявні моделі історичної освіти мають дуже мало спільного з життям молоді, яка їх опановує [6, с. 32].

Незважаючи на те, що від середини ХХ ст. спрямованість і зміст курсу історії в Канаді зазнали істотних змін, вони й до сьогодні не позбавлені критичних відгуків і зауважень. Слід відзначити, що й зараз не існує спільного підходу до трактування канадської історії; відповідно, в окремих провінціях у різних підручниках і навчальних посібниках вона висвітлюється на основі відмінних методологічних і теоретичних позицій. Окрім цього, історію як навчальний предмет уже не розглядають як основу й головний засіб громадянського виховання, вона є одним зі складників суспільствознавчих дисциплін, які характеризуються різним ступенем спрямованості на формування громадянськості. З цього приводу Дж. Грант (*J. Grant*) стверджує, що в здійсненні громадянського виховання Канада, на жаль, «досягає досить непевних, часто випадкових і не дуже позитивних результатів» [5, с. 49].

У відповідності до загальноцивілізаційних тенденцій інформаційного суспільства уряд Канади декларує пріоритетну увагу до піднесення наукової, технологічної, інженерної, бізнес-освіти і комп'ютерних знань як необхідної передумови розвитку національної економіки. Водночас, Асоціація викладачів вищої школи (*Canadian Association of University Teachers (CAUT)*) наголошує на тому, що не слід недооцінювати значення й потребу в соціальних дослідженнях і громадянському вихованні. У доповіді, представленій Асоціацією парламент-

ському комітетові 1988 року, обґрунтовано необхідність активізації розвитку гуманітарних і суспільствознавчих наук, розкрито їх значення для розуміння впливу культурних і соціальних чинників на технологічний прогрес. Асоціація дійшла висновку, що канадці, крім економічної й політехнічної обізнаності, також мусять «пізнати самих себе – нашу історію, літературу й філософію, – якщо ми прагнемо забезпечити впевненість у тому, що будемо рівноправним гравцем у світовій економіці» [2, с. 7].

Понад три десятиліття тому (1975) Комісія з проблем вивчення канадської культурної спадщини (*Commission on Canadian Studies*), очолювана Т. Симонсом (*T. Symons*), проаналізувала стан справ у цій галузі в загальноосвітніх і вищих навчальних закладах, запропонувавши визначити вимоги та якісний рівень, якого мусять досягати випускники у розумінні політичної системи, державного управління й громадянського суспільства [20]. Проте в 1992 році Т. Симонс знову вказав на те, що «для розбудови демократичного суспільства громадянське виховання залишається неадекватним, «гетоізованим», оскільки здійснюється однобічно, ізольовано, й не охоплює навчальних програм підготовки у цілому» [19, с. 60]. Окрім цього, за результатами спеціального дослідження, понад 4,5 мільйони дорослих канадців визнані *функціонально неосвіченими* у сфері громадянського виховання; відповідно, як і в усьому світі, така неосвіченість залишається головною перешкодою у розвитку індивідуальної громадянської компетентності для розбудови демократичного суспільства [10, с. 11].

Таким чином, оскільки дієва демократія вимагає активної участі громадян у прийнятті суспільно значущих рішень, сформованість *функціональної освіченості* і *громадянської компетентності* є провідними умовами реалізації цієї участі. За визначенням ЮНЕСКО, функціональна громадянська освіченість уможливорює сучасну демократію, «надихає людину у психологічному й соціальному розумінні, підносить самосвідомість, забезпечує спротив до неприйняттого, додає потенціалу можливостям і стимулює участь у громадянській активності» [1, с. 7-8, 13-14].

У свою чергу, цінності демократичного світобачення представлені «залученістю до спільного пошуку загального добра, взаємодією у прагненні його досягти. Ця залученість передбачає не тільки наявність уміння взаємодіяти, але й високого ступеня взаємної поваги та толерантності» [12, с. 214]. На думку Дж. Кідда (*J. Kidd*), оцінний складник морального аспекту громадянськості, на жаль, часто нехтується: він виявляється у зовнішніх ознаках, наприклад, у символіці, у закличках і дискусіях до нього часто звертаються напередодні виборів; проте моральність «спрямовує поняття громадянськості до ідеалів справедливості й обов'язку, якими можна виміряти особистісні досягнення й до яких необхідно скеровувати прагнення людей» [8, с. 389].

Отже, розвиток відповідальної громадянськості передбачає не стільки виконання таких формальних обов'язків, як, наприклад, участь у виборчому процесі, скільки піднесення свідомого ставлення, поваги й підтримки в становленні загальносуспільних демократичних громадянських цінностей і готовності відстоювати їх.

Комітетом провінції Онтаріо з вивчення суспільствознавчих дисциплін (*Ontario Social Sciences Study Committee*) відзначено, що виховання відповідальної громадянськості спрямоване на формування у молодих людей свідомого ставлення до демократичних соціальних цінностей і відповідних принципів

поведінки. Зокрема, громадянське виховання «покликане забезпечити розвиток у молоді уваги до інших, прагнення брати на себе відповідальність і співпрацювати, (...) відчуття взаємодопомоги й лояльності у ставленні до друзів, дому, школи та громади, тих якостей, які дають особистості можливість бути хорошим громадянином. (...) Узаємодія в демократичному суспільстві потребує від людини самоконтролю, критичності, розумної виваженості й гуманної спрямованості, здатності нести відповідальність» [4, с. 90].

Навчально-виховні програми канадських закладів освіти враховують ці положення й уміщують проблематику громадянського виховання. Канадською Асоціацією шкільних рад (*Canadian School Boards Association*) наголошено, що «необхідно виховувати особистісні й соціальні якості, які забезпечують гідність, індивідуальну відповідальність і повагу до інших людей. Випускники освітніх установ повинні бути готовими до прийняття моральних і етично виважених рішень» [9, с. 6]. У відповідності до цієї декларації, основними цінностями громадянського виховання проголошені «толерантність, узаємодія, справедливість і чесність, поміркованість, практичність і критичність мислення» [11, с. 77]. Подібно, у провінції Альберта метою виховання громадянськості визначено «формування таких потрібних особистісних якостей, як принциповість, чесність, справедливість, шляхетність, самоповага, повага до інших, відповідальність за власні дії, ввічливість, толерантність, відкритість, здатність до співпереживання, прагнення брати участь у самоврядній діяльності та зберігати оточуюче середовище» [18, с. 17].

Це засвідчує, що в сучасних умовах поняття високої моральності й етичну проблематику часто пов'язують із питаннями збереження й захисту довкілля як на рівні регіону, країни, так і в загальносвітовому масштабі. Таким чином, переконаність у необхідності охорони природи розглядається складником сформованої демократичної громадянськості. У відповідності до прийнятого Урядом Канади «Зеленого Плану» («*Green Plan*»), яким збереження й захист довкілля визнано відповідальністю суспільства, встановлено необхідність виховання в закладах освіти чутливості до екологічних проблем. Відповідальний громадянин мусить бути не тільки науково обізнаний із сутністю природоохоронних питань, але й здатний до моральної оцінки в процесі їх обговорення, міркувати «науково обґрунтовано, враховуючи філософські, моральні, історичні й естетичні аспекти проблеми» [7, с. 174].

Ураховуючи ці вимоги й тенденції, Б. Чішолм (*B. Chisholm*), відомий громадський діяч і просвітник, Голова Всесвітньої організації охорони здоров'я, запропонував розширити зміст освіти, інтегруючи універсальний підхід до здійснення навчально-виховної діяльності, насамперед із метою забезпечення ознайомлення молоді з основними світовими системами соціального розвитку. На думку дослідника, «всі існуючі бар'єри і стереотипи у свідомості людей, які сьогодні заважають світовій злагоді й миру, є, як це не прикро, закономірним наслідком освітнього процесу, до якого залучена переважна більшість дітей; у зв'язку з цим нагальною необхідністю є створення такої системи освіти й виховання, яка б не продукувала подібні перешкоди» [3, с. 13].

Наприкінці ХХ століття громадянське виховання в Канаді продовжує концентруватися навколо місцевих, провінційних і національних перспектив, не зважаючи на те, що світ стає все більш інтегрованим і взаємозалежним. На цю ваду звертають увагу Дж. і П. Шийлери (*G. & P. Schuyler*): «Комплексні та різноманітні відносини Канади зі світом повинні знайти відбиток у вихованні, що

мусить готувати канадців до результативної економічної і політичної співпраці у загальносвітовому контексті, до всесвітнього громадянства, до розуміння й усвідомлення впливу громадської думки на суспільні процеси, якщо ми говоримо про активність, вільну торгівлю, господарську чи природоохоронну діяльність у Канаді або за її межами» [16, с. 162].

Отже, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що сьогодні громадянське виховання у педагогічній науці Канади спрямовують на засвоєння цивільних, політичних і соціальних прав, забезпечення їх розуміння й усвідомлення обов'язку та відповідальності за діяльну участь у демократичному управлінні країною. Це поняття визначають за чотирма головними складниками: *цивільним*, співвідносним із правами, необхідними для забезпечення основоположних індивідуальних свобод; *політичним*, який передбачає право брати участь у політичній діяльності; *соціальним*, пов'язаним із правом на економічне благополуччя й особисту безпеку; *моральним*, що відображує загальні суспільні уявлення про «хорошого громадянина». Таким чином, громадянське виховання в Канаді є умовою і дієвим засобом розбудови демократичної держави й реалізації соціально-економічної і культурно-просвітницької політики в країні на засадах гуманізму, взаємної поваги й толерантності.

У зв'язку з цим перспективним напрямом подальшого наукового вивчення є з'ясування ефективних методичних засобів громадянського виховання, практично реалізованих у канадській системі освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Bhola H. S. Literacy for Survival and for More Than Mere Survival / H. S. Bhola.* – Geneva : International Bureau of Education, UNESCO, 1990. – 28 p.
2. CAUT Brief for House of Commons, Standing Committee on Secretary of State // Proceedings. – 1988. – February. – 28 p.
3. *Chisholm Brock. Education for World Citizenship / Brock Chisholm // Humanist in Canada.* – 1992. – Summer. – P. 13.
4. *Frye Northrop. Design for Learning / Northrop Frye [ed.].* – Toronto : University of Toronto Press, 1962. – 148 p.
5. *Grant John. Standing Senate Committee / John Grant.* – Proceedings. – 1992. – March, 17. – P. 49.
6. *Hodgetts A. B. What Culture, What Heritage? : A Study of Civic Education in Canada / A. B. Hodgetts.* – Toronto : OISE, 1968. – 144 p.
7. *Jickling Bob. Environmental Education and Environmental Advocacy : The Need for a Proper Distinction / Bob Jickling // Canadian Issues.* – 1991. – No 13. – P. 169-176.
8. *Kidd J. R. Learning and Society / [J. R. Kidd; Canadian Association for Adult Education].* – Toronto : Mutual Press, 1963. – 644 p.
9. *Lewington Jennifer. Trustees Propose Education Goals / Jennifer Lewington // Globe and Mail (Toronto).* – 1992. – April, 10. – P. A 6.
10. *McKenzie Helen. Citizenship Education in Canada / Helen McKenzie.* – Toronto : University of Toronto, Political and Social Affairs Division, 1993. – 47 p.
11. *Osborne Kenneth. Political Education in the Schools of Western Canada / Kenneth Osborne // Pammatt Jon H. Political Education in Canada / Jon H. Pammatt, Jean-Luc Pepin [eds.].* – Halifax : The Institute for Research on Public Policy, 1988. – P. 67-89.
12. *Pammatt Jon H. Political Education in Canada / Jon H. Pammatt, Jean-Luc Pepin [eds.].* – Halifax : The Institute for Research on Public Policy, 1988. – 255 p.
13. Report of the Social Sciences Study Committee // *Frye Northrop. Design for Learning / Northrop Frye.* – Toronto : University of Toronto Press, 1962. – 258 p.
14. *Ross Aileen D. Citizenship Today / Aileen D. Ross // Learning and Society / [J. R. Kidd, ed.].* – Toronto : Canadian Association for Adult Education; Mutual Press Limited, 1963. – P. 383-392.

15. *Ryerson Egerton*. The Importance of Education to a Manufacturing and Free People / *Egerton Ryerson* // *Journal of Education for Upper Canada*. – 1848, October. – Vol. 1. – No 10. – P. 290-296.

16. *Schuyler Patricia*. Thoughts on Education for Global Citizenship / *Patricia Schuyler, George W. Schuyler* // *Canada and Citizenship Education* / [Keith A. McLeod, ed.]. – Toronto : Canadian Education Association, 1989. – P. 160-163.

17. *Sears Alan*. Standing Senate Committee on Social Affairs, Science and Technology / *Alan Sears*. – Proceedings. – 1992. – May, 19. – P. 8.

18. *Secondary Education in Alberta*. – Edmonton : Alberta Department of Education, 1985. – 39 p.

19. Standing Senate Committee // Proceedings. – 1992. – March, 17. – Part 2. – P. 60-61.

20. *Symons T. H. B.* To Know Ourselves : The Report of the Commission on Canadian Studies / *T. H. B. Symons*. – Ottawa : Association of Universities and Colleges of Canada, 1975. – 126 p.

ВЛАДИМИР ПОГРЕБНЯК

МЕТОДОЛОГО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВОСПИТАНИЯ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ ГРАЖДАНСТВЕННОСТИ В КАНАДЕ

Осуществлен педагогический анализ развития методолого-теоретических основ воспитания демократической гражданственности в Канаде в середине XIX – XX веке. Гражданское воспитание раскрыто как средство формирования демократического государства и реализации социально-экономической и культурно-просветительской политики в стране.

Ключевые слова: гражданское воспитание, структура демократической гражданственности, гражданские, политические и социальные права, культурная грамотность.

VOLODYMYR POGREBNYAK

METHODOLOGICAL AND THEORETICAL PRINCIPLES OF EDUCATION OF DEMOCRATIC CITIZENSHIP IN CANADA

The pedagogical analysis of development of methodological and theoretical principles of education of democratic citizenship in Canada in the middle 1900 – the 20th century is carried out. The modern system of citizen education is characterised as means of development of democratic state and realization of socio-economic, educational and elucidative policy in this country.

The idea of democratic citizenship is historically based on conception of participating in common life of homogeneous group in civilized manner and contacted with implementation of functions, which provide its vital tasks and survival optimally. In the middle of the 19th century civil education is correlated with forming devotion to (British) Crown, Canada, separate province and local community. Modern complication of economic connections and productive processes, development of the newest facilities of transport and communication have resulted in integration and globalization, the comprehensive deep contacts between the most various cultural groups worldwide. Along with development of the state system and becoming the nation, the basic accents of citizen education have been gradually displaced from the completely passive liking for abstract ideas and recognition of community to activation of the energetic participating in social life of the democratic country.

It is set that nowadays *the civil education as the pedagogical phenomenon is considered by the educators of Canada in the aggregate of civil, political and social rights, their understanding and accepting duty and responsibility for active participating in the democratic governing the country*. Except it, *the different approaches to its realization expect embodiment of such aspects of democratic citizenship as development of critical attitude and necessity in active voice in social life, and also mastering main information from national history and geography, or forming "cultural literacy"*. These spheres of democratic citizenship are consistently realized in educational establishments of Canada with beginning from preschool; the special attention

is paid to elucidative activity with adult population, first of all with immigrants, in the system of lifelong education.

The conducted research allows to draw conclusion, that *civil education in pedagogical science of Canada is determined as four leading compile parts: civil, correlating with rights necessary for providing fundamental individual freedoms; political which assumes a right to participate in political activity; social, related to the right on economic prosperity and personal safety; moral, that represents general public ideas about "a good citizen"*. Thus, civil education in Canada is the main condition and means of the democratic state development and realization of socio-economic, educational and elucidative policy in the country on principles of humanism, common respect and tolerance.

Keywords: *civil education, structure of democratic citizenship, civil, political and social rights, cultural literacy.*

Одержано 5.11.2013, рекомендовано до друку 10.11.2013.